

Ivana Hudáková

PRINCÍPY A METÓDY TVORBY ŠTUDIJNÝCH PROGRAMOV VYBRANEJ ZAHRANIČNEJ UNIVERZITY

***Abstract:** Creating the European Higher Education Area (EHEA) started with the Bologna Declaration of 1999, and it is to be accomplished in year 2010. Its primary objective is to create appropriate conditions for national higher education systems convergence in EU member countries. A crucial role in the Bologna process is assigned to securing transparency of the process of education at European level while maintaining a variety of national educational systems and the cultural traditions of individual member countries. It is not to be understood as a kind of directive integration, but more of forming basic preconditions for convergent development.*

When introducing a two-level education system and then three-level education system, there was a need, or at least an opportunity to transform the existing study programmes in a way that they would meet the needs of development of a particular region where the particular educational institution resides as well as to follow general educational trends in Europe and worldwide (The Bologna Process). The aim of this paper is to analyse the structure of study programmes in economic specializations of a foreign university (Wirtschaftsuniversität in Wien).

***Key words:** study programmes, study programme accreditation, quality of study programme, principles and methods of study programmes.*

JEL: A 2

Vymedzenie pojmov študijný program a akreditácia študijného programu na Slovensku

Podľa zákona NR SR č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov Ministerstvo školstva Slovenskej republiky spravuje sústavu študijných odborov Slovenskej republiky. Sústava študijných odborov Slovenskej republiky, vydaná rozhodnutím MŠ SR č. 2090/2002-sekr. zo 16. decembra 2002 v znení neskorších rozhodnutí MŠ SR, obsahuje študijné odbory, v ktorých môžu vysoké školy v Slovenskej republike poskytovať vysokoškolské vzdelávanie. Návrh na zaradenie nového študijného odboru

do sústavy študijných odborov alebo návrh na inú zmenu sústavy študijných odborov sa podáva na ministerstvo. Ministerstvo môže do sústavy študijných odborov zaradiť nový študijný odbor alebo urobiť inú zmenu sústavy študijných odborov iba po vyjadrení Akreditačnej komisie.

Študijný program je súbor študijných predmetov a súbor pravidiel na ich absolvovanie zostavený tak, že úspešné absolvovanie týchto predmetov umožňuje získať vysokoškolské vzdelanie.

Študijný program sa člení na jednotlivé študijné predmety. Podľa záväznosti ich absolvovania sa delia na povinné, povinne voliteľné a výberové. Podľa nadväznosti môžu byť študijné predmety podmienené absolvovaním iných študijných predmetov, alebo bez toho, že by na seba nadväzovali.

Akreditácia študijného programu je proces, v rámci ktorého Akreditačná komisia, poradný orgán vlády SR, posúdi spôsobilosť vysokej školy uskutočňovať príslušný študijný program v študijnom odbore. Akreditačná komisia svoje vyjadrenie oznámi ministrovi školstva SR, ktorý následne rozhodne o priznaní práva udeľovať absolventom tohto študijného programu zodpovedajúci akademický titul. Takýto program sa v zákone o vysokých školách nazýva akreditovaný študijný program. Od akademického roka 2005/2006 môžu vysoké školy prijímať študentov len na akreditované študijné programy.

Rozvoj a implementácia nového akreditovaného programu na Wirtschaftsuniversität in Wien (ďalej WU)

Pred viac ako 10 rokmi obsah akreditovaného predmetu (ďalej AP) bol viac alebo menej definovaný zákonom pre každú disciplínu. Univerzity neboli slobodné v rozvoji nových AP alebo v rozvíjaní nových predmetov. V dôsledku toho všetky univerzity v Rakúsku mali porovnateľné AP v rovnakých disciplínach. Študenti tak mohli vymeniť jednu univerzitu za druhú. V roku 1997 sa zmenilo to, že univerzity získali väčšiu slobodu v rozvoji ich vlastných programov. Predmetom WU bolo, že zaviedla 2 hlavné zmeny, ktoré boli spôsobené verejnou politikou Rakúska: stať sa autonómnou a implementujúcou bolonský proces.

S vysokoškolským zákonom z roku 2002 bola WU udelená plná inštitucionálna autonómia (sloboda manažérskych štruktúr, tvorba študijných programov, prijímanie ľudí a alokácia zdrojov). Pri tvorbe študijných programov jediným legislatívnym rámcom je vysokoškolský zákon z roku 2002. V rámci neho sú univerzity slobodné pri tvorbe nových AP. WU rozšírila svoje portfólio zavedením študijného programu obchodné právo. Hoci WU je ekonomickou univerzitou, bolo možné zaviesť právny program. Študenti získavajú akademický titul z práva.

Študijné programy na WU in Wien

WU čelí dvom hlavným reformám za posledných 6 rokov, a to zákonným zmenám a potrebe medzinárodnej reorganizácie štúdií. Po Boloni WU začala 5 štvorročných inžinierskych štúdií, 1 bakalársky (master) program a 1 doktorandský program v sociálnych a ekonomických vedách. V súvislosti s bolonským procesom WU v súčasnosti uvádza trojstupňový systém vzdelávania:

1. bakalársky,
2. inžiniersky,
3. doktorandský.

Niekoľko nových akademických programov sa zaviedlo za posledné 2 roky; 2 bakalárske programy v sociálnych a ekonomických vedách a v obchodnom práve sa začali v roku 2006, čo znamená, že len noví študenti, ktorí začali štúdium v októbri 2006, mohli ísť len do bakalárskych programov.

Desať inžinierskych štúdií sa začalo v roku 2007, 2008, 2009. Inžinierske programy budú do roku 2012 kompletne nahradené novou štruktúrou bakalárskych a inžinierskych štúdií. Prvý doktorandský program v oblasti financií sa zaviedol v októbri 2005. Vynovený 3-ročný doktorandský program v sociálnych a ekonomických vedách sa začal v októbri 2007. Plánuje sa viac doktorandských programov.

Všeobecná štruktúra WU in Wien

Tak ako je definované vo vysokoškolskom zákone z roku 2002 WU sa skladá z 3 hlavných orgánov:

1. *Rektorát* – je hlavným výkonným orgánom, ktorý vedie inštitúciu. Má 5 členov (rektor + 4 prorektori), ktorí sú zodpovední za strategické plánovanie, organizáciu, finančný manažment a alokáciu zdrojov, zavádzanie nových akademických programov, administratívu výuky a výskum.

2. *Senát* – je hlavnou inštitúciou podieľajúcou sa na vládnutí univerzity. Je zodpovedný okrem iného aj za rozvoj AP. V senáte sú zastúpené 4 skupiny: profesori, asociovaní a asistentskí profesori, študenti a administratívni úradníci. Senát schvaľuje množstvo komisií. Jednou z týchto komisií je komisia pre akademické programy, ktorá má rozhodujúcu moc. Program schválený komisiou pre akademické programy býva schválený senátom.

3. *Univerzitná rada* – je nadriadenou radou s 5 členmi, ktorí sa čiastočne podieľajú na rozvoji a implementácii nových programov. Pripomienkuje akreditované a študijné programy.

Rozvoj nových AP na WU in Wien

Ide o proces zavádzania nových AP podľa európskych štandardov a výmenu systému zo 4-ročného inžinierskeho štúdia na 3-ročné bakalárske a 2-ročné inžinierske, ktoré bolo podporené všetkými orgánmi univerzity.

Riadiaca (správna) komisia, skladajúca sa z členov senátu a rektorátu, pripravuje strategické rozhodnutia, ako je počet programov, ich profil a požiadavky. Súčasnú portfóliu univerzity ponúka všeobecné bakalárske programy a špecializované inžinierske programy. Dva bakalárske programy (sociálne a ekonomické vedy a obchodné právo) prvé dva semestre ponúkajú všeobecné základné vedomosti a zručnosti pre neskoršie špecializácie. V ďalšej časti bakalárskeho štúdia sa študenti bakalárskeho programu sociálne a ekonomické vedy môžu rozhodnúť medzi 4 špecializáciami:

1. obchodná administratíva,
2. medzinárodná obchodná administratíva,
3. ekonómia a socioekonómia,
4. informačné systémy.

Študenti bakalárskeho programu (obchodného programu) v druhej časti štúdia absolvujú najmä kurzy práva.

Na univerzite bude 10 inžinierskych programov – ide o špecializované 2-ročné programy: marketing, všeobecný manažment, financie a účtovníctvo, manažment dodávok (Supply chain management), obchodné vzdelávanie, obchodné právo atď.

Okrem všeobecných strategických rozhodnutí týkajúcich sa nových programov riadiaca (správna) komisia rozhoduje aj o detailnejších otázkach, ako je počet hodín pre každý program, hlavné predmety a špecializácie. Nápady pre špecializácie bakalárskych a inžinierskych štúdií môžu byť rozvinuté aj na katedrách. Rozhodujú o špecifických kurzoch, vyučovacích cieľoch, obsahoch a didaktických prístupoch. Tieto rozhodnutia sa vytvárajú spoločne. Úrad regulácie štúdií sa podieľa na tvorbe „kostrov“ (akreditácie) pre každý program.

Komisia akademických programov na záver rozhodne o „kostre“ (celkovom programe). Pred schvaľovaním nového programu rada rektora a univerzitná rada majú možnosť vyjadriť stanovisko. Vo všeobecnosti nové programy a modifikácie programov sa pošlú všetkým profesorom, asociovaným a asistentkým profesorom a študentskej asociácii pred schvaľovaním. Senát následne program schvaľuje.

Tento dvojstupňový proces má 2 výhody:

- centrálna zadefinovaná štruktúra programu zaisťujú koherenciu (prepojenosť) programov,
- dizajn programu na základe požiadaviek katedier zabezpečí flexibilitu a väzbu.

V procese všetci relevantní účastníci, vedenie, akademická obec, študenti a administratíva sa podieľajú na schvaľovaní programov. Tento proces je zdĺhavý, ale rozhodnutia sa robia na základe širokého konsenzu. Zaujímavým vývojom je zvýšenie dodatkov. Predtým univerzity dostávali väčšiu autonómiu pri rozhodovaní o do-

datkoch programov, ktoré boli výnimočné. Teraz majú univerzity väčšiu slobodu pri rozhodovaní o ich vlastných programoch a množstvo dodatkov, ktoré sa v každom programe každoročne zvyšuje.

Implementácia akreditovaných programov na WU in Wien

Prorektor pre akademické programy a študentské záležitosti je zodpovedný za administratívu vyučovania. Administratívnymi jednotkami v rámci prorektora sú:

1. manažment študijných programov – skúšajúca komisia (kancelária), zápisné (zápisná kancelária),
2. evalvácia vzdelávania a manažment kvality,
3. úrad pre reguláciu študijných programov (regulácia štúdií, potvrdenie),
4. RZB – centrum jazykov a multimédií.

Pre každý inžiniersky program a každý bakalársky program prorektor pre akademické programy a študentské záležitosti nominuje programového riaditeľa. Programoví riaditelia koordinujú rozličné prvky študijných programov. Očakáva sa od nich, že zabezpečia kvalitu. Programoví riaditelia podávajú správy prorektorovi. Doteraz nemali oddelený rozpočet a priamu kontrolu nad zabezpečením kvality. Skúsenosti ukazujú, že postavenie a vplyv programových riaditeľov sú stále dosť nízke. Hlavné funkcie zostávajú v kompetencii prorektora. V súčasnosti rektorát na WU uvažuje o zmene tejto pozície a chce zaviesť zmeny v nasledujúcom období. Administratíva pracuje na zavedení prvého inžinierskeho štúdia, ako aj 3-ročných doktorandských programov, ktoré sa začali v roku 2007. Tabuľka č. 1 poukazuje na súčasnosť a budúcnosť študijných programov na WU v súlade s bolonským procesom.

Tab. č. 1

Budúcnosť a súčasnosť študijných programov na WU in Wien

Semester	Budúcnosť študijných programov (bolonský proces)	Súčasnosť študijných programov (v súlade s bolonským procesom)		
18				
17				
16				
15				
14				
13				
12	<i>Doktorandský program</i> (4 semestre) Sociálne a ekonomické vedy od roku 2001 do roku 2015 (posledný ročník 2009)	<i>Doktorandský program</i> Sociálne a ekonomické vedy (od roku 2001) Podnikateľské právo (od roku 2005), 3-ročný doktorandský program do roku 2009	<i>Doktorandské programy</i> (8 semestrov) Dokt. program – Financie (od roku 2005) ďalší dokt. program sa pripravuje	
11		<i>Masterprogram</i> (4 semestre), od roku 2007 – Podnikateľské vzdelávanie – Podnikateľské právo – Ekonomía – Financie a účtovníctvo – Všeobecný manažment – Informačné systémy – Medzinárodné podnikanie – Medzinárodný manažment – Marketing – Podporný manažment		
10	<i>Diplomové štúdium</i> (8–9 semestrov) od r.2002 do r. 2010 – 2012 Podnikateľská administratíva Podnikanie a ekonomika – Podnikanie a ekonomika – Manažérske vedy – Socioekonomía Podnikateľské vzdelávanie Ekonomika Medzinárodná podnikateľská administratíva	<i>Master program</i> (3 semestre) od roku 2002 do – nie je sta- novené		
9				
8				
7				
6				
5	Podnikateľská administratíva Podnikanie a ekonomika – Podnikanie a ekonomika – Manažérske vedy – Socioekonomía Podnikateľské vzdelávanie Ekonomika Medzinárodná podnikateľská administratíva	<i>Bachelor program</i> (6 semestrov) Informačné systémy od r. 2002 do r. 2010	<i>Bachelor program</i> (6 semestrov) Podnikanie Sociálne a ekonomické vedy od r. 2006, 4 hlavné odbory: – Podnikateľská admi- nistratíva – Medzinárodná podni- kateľská administratíva – Informačné systémy – Ekonomía a Socioekonomía	<i>Bachelor program</i> (6 semestrov) Podnikateľské právo – začiatok v roku 2006
4				
3				
2				
1	Prípravná fáza (odhad)	Prípravná fáza (odhad)		

WU in Wien je riadiacou akadémiou Master programov, ktoré na porovnanie uvádzame v tabuľke č. 2.

Tab. č. 2

Master programy WU in Wien

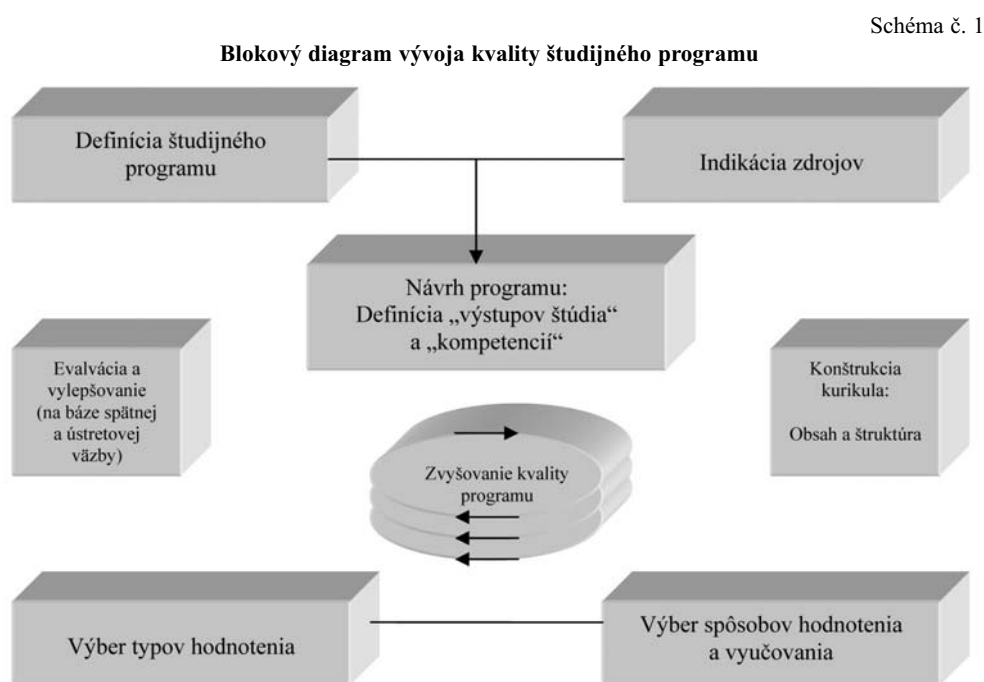
Všeobecný manažment	Všeobecný manažment	Všeobecný manažment	Profesionálne uplatnenie	Právo
Executive MBA (EMBA)	Post Graduate Management MBA (PGM MBA)	International MBA (IMBA)	Professional MBA <i>Špecializácie:</i> - účtovníctvo a daňovníctvo - bankovníctvo a poisťovníctvo - kontroľing a financie - podnikavosť a inovácie - zdravotný manažment - projektový a procesný manažment - verejný audit - sociálny manažment	International Tax Law (LL.M.)
½ čas	½ čas	plný čas	½ čas	½ alebo plný čas
AJ	NJ	AJ	AJ/NJ	AJ
Pre skúsených, ktorí majú viac ako 5 rokov pracovných skúseností.	Pre skúsených, ktorí majú viac ako 5 rokov pracovných skúseností.	Pre mladších, ktorí nie sú tak zdatní a majú viac ako 2 roky pracovných skúseností.	Profesionáli, ktorí majú viac ako 2 roky pracovných skúseností.	Absolvent práva alebo podnikateľskej administratívy.

Čo sa rozumie pod internacionalizáciou WU in Wien?

- internacionalizáciu predstavujú členovia komunity z Európskej školy manažmentu, medzinárodných spoločností a spolupráca medzinárodného manažmentu,
- zastrešuje 196 partnerských univerzít,
- profesionálna infraštruktúra: medzinárodné študijné centrá, kurzy v anglickom jazyku, ubytovanie, akademické poradenstvo, priateľská spolupráca, jazykové výskumné centrá,
- alternatívy výberu semestra a študijného programu: letná univerzita, viedenský jarný program, krátke programy, zámena fakulty, integrácia v medzinárodnej výskumnej komunite, medzinárodné aktivity študentov WU a alumni asociácií, WU ako podporné partnerské združenie v internacionalizácii, medzinárodne orientovaný študijný program, oddelenie pre cudzí jazyk v podnikateľskej komunikácii, interkultúrna kompetencia ako súčasť akreditácie.

Študijné programy tak na Slovensku, ako aj v zahraničí sa môžu a majú zdokonaľovať nielen na báze „spätnej“ väzby, ale aj „ústretovej“ väzby tým, že berú do úvahy vývoj spoločnosti a vývoj v samostatnom študijnom odbore, resp. príslušnej

vednej oblasti. Schéma č. 1 poukazuje na túto skutočnosť, ktorá je naznačená špirálovito. [2]

Na záver je potrebné poznamenať, že vzdelávanie je proces v zložitom a meniacom sa dynamickom prostredí, ktorý neustále reaguje na zmeny prostredia. Súčasný rozvoj vysokoškolského vzdelávania v európskom priestore je výrazne usmerňovaný a ovplyvnený bolonským procesom, ktorý je teraz približne na polceste svojej realizácie. Mnohé štatistické údaje informujú o tom, že tento proces je úspešný a životaschopný. Princípy a metódy tvorby študijných programov na WU in Wien sú príkladom pre mnohé ďalšie univerzity v Slovenskej republike pri tvorbe nových študijných programov, ktorými každá univerzita bezprostredne prispieva k rozvoju regiónu s cieľom zvyšovať jeho prestíž nielen doma, ale hlavne na medzinárodnom trhu.

Literatúra

- [1] Bologna with student eyes, 2007 edition. London, UK: ESIB – The National Unions of Students in Europe, May 2007.
- [2] JANÍČEK, F. – JASENEK, J. – VAJDA, J.: Európsky priestor vzdelávania: Nové prístupy k návrhu študijných programov. In: *Academia* č. 3/2007, roč. VIII., s. 25–33.
- [3] MAJTÁN, Š.: Výučba podnikovej ekonomiky a jej perspektívy. In: *Ekonomické rozhľady*, č. 2/2005, roč. 34, s. 199–206.

- [4] Sústava študijných odborov vysokoškolského vzdelávania SR vydaná rozhodnutím Ministerstva školstva SR č. 2090/2002-sekr. zo dňa 16. decembra 2002.
- [5] Schválený obsah študijných odborov Ministerstva školstva SR. Dokument nadväzujúci na Sústavu študijných odborov zo dňa 16. decembra 2002.
- [6] Trends IV: European Universities Implementing Bologna, EUA Report – 2005, written by Ch. Reichert and Ch. Tauch and published by EUA, 86 pp.
- [7] <http://www.wu-wien.ac.at>